

Broj: 01/1-50-1-1-75/09

Sarajevo, 14. 7. 2009.

POVJERENSTVU ZA VANJSKE POSLOVE

ZAJEDNIČKOM POVJERENSTVU ZA EVROPSKE INTEGRACIJE

Temeljem članka 12. Pravilnika o međunarodnim aktivnostima Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Ustavnopravno povjerenstvo Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH dostavlja sljedeće:

IZVJEŠĆE

o posjeti Švicarskoj i sudjelovanju u projektu Vlade Švicarske Konfederacije
"Pomoć Švicarske ustavnim promjenama u Bosni Hercegovini"

Delegacija Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine koju su činile Ustavnopravna povjerenstva oba doma te Zakonodavnopravni sektor boravila je u Švicarskoj, od 28.6.2009. godine do 2.7.2009. godine, sudjelujući u realiziranju projekta Vlade Švicarske Konfederacije "Pomoć Švicarske ustavnim promjenama u Bosni Hercegovini", koji je dogovoren prilikom susreta Nj.E. ambasadora Rolfa Lenca sa predsjedateljima oba doma Parlamentarne skupštine BiH i predsjedateljima oba ustavnopravna povjerenstva u ožujku 2009. godine.

U delegaciji Parlamentarne skupštine Bosne bili su: iz Ustavnopravnog povjerenstva Zastupničkog doma: predsjedatelj povjerenstva Šefik Džaferović, prvi zamjenik predsjedatelja Drago Kalabić, drugi zamjenik predsjedatelja Martin Raguž, članovi povjerenstva: Adem Huskić, Lazar Prodanović, Velimir Jukić, Halid Genjac, Ekrem Ajanović, tajnik povjerenstva Igor Bajić i savjetnik Nedžad Salman, iz Ustavnopravnog povjerenstva Doma naroda: predsjedatelj povjerenstva Ivo Miro Jović, prvi zamjenik predsjedatelja Slobodan Šaraba, članovi povjerenstva: Hilmo Neimarlija, Zoran Koprivica i Alma Čolo, tajnik povjerenstva dr Zijad Hasić i stručna suradnica Snježana Rokić, te Zakonodavnopravni sektor: rukovoditelj Sektora Milan Zjajić sa suradnicama Almom Salkić Mijić i Aidom Kreho.

Sukladno programu posjete Švicarskoj, delegacija je, od nedjelje 28. 6. 2009 do utorka 30. 6.2009. godine, boravila u Kantonu Aargau, odnosno u gradu Aarau, gdje je aktivno sudjelovala u radu nekoliko radionica koje su održane u Centru za demokraciju. U okviru navedenih radionica, delegacija je imala priliku razmatrati sljedeće teme: Ustavna reforma u složenim državama: modeli i iskustva koje je prezentirao prof.Universiteta u Kentu iz Velike Britanije, dr Florian Bieber -U okviru ovog predavanja i radionice razmatrana su sljedeća pitanja: Zašto mijenjati ustav? , Što pokreće ustavnu reformu? , Postupak ustavne reforme, Različiti pristup ustavnim reformama , Postupak ustavne reforme, Mehanizmi koji vode ka reformi , Koja tehnika vodi ka kompromisu? Belgijski pristup za postizanje kompromisa, Kako da se proces reforme ne zagasi?, Ustavni amandmani i integracija u EU, Ustavni amandmani preko ulaska u EU, Reforme kao dio europske integracije, Brzi vlak ka EU, Ustavni amandmani, Koji stupanj reforme?, Decentralizacija ili centralizacija EU i ustavne reforme.Narednog dana delegacija je sudjelovala u radionici koja je obuhvatila razmatranje teme Integriranje u Europsku Uniju i

federalne/regionalne zemlje-članice koje je prezentirao prof. Universiteta Trento iz Italije, dr Jens Welk. U okviru ove teme raspravljalo se o slijedećim pitanjima: EU integriranje: i „integrirane države“, Transfer prava na suverenitet, Klausule za „otvorenje“ u ustavima: „Prozori u suverenitetu“, Transfer prava na suverenitet, Apliciranje i sprovedba EU zakona, Da li je participiranje samo interni problem? , Multilevel Governance, Regije i europsko integriranje, Nekodificirani *acquis* i regionalna politika, Povjerenstva regionâ, Participiranje, Kulturalne razlike, fondovi, *governance*, regionalno participiranje u donošenju odluka na razini EU, Inplementiranje EU zakona, „Problemi“ u svezi s odgovornošću države i decentralizirano inplementiranje, Adaptiranje domaćih procedura: iskustva Njemačke, Austrije: tzv. „Izvršni federalizam“, Autonomno inplementiranje od strane pokrajina ali u ime federalne države, iskustva Belgije: separacija nadležnosti , Iskustva Španije i Italije. Delegacija je imala priliku sudjelovati interesantnom prezentiranju iskustava Švicarske, koju je prezentirala Barbara Schroeder iz Ureda za Integriranje Federalnog departmana za ekonomske poslove Švicarske Konfederacije. Prezentiranjem je ukazano na utjecaj EU zakonodavstva na federalni sustav Švicarske i iskustva Švicarske te poseban odnos Švicarske i EU, utjecaj prava EU na pravni sustav Švicarske (Impact) „de facto“ i „de iure“ a osobito su naglašeni Zaključci iz Izvješća CH vlade o utjecaju prava EU na pravni poredak i federalizam Švicarske.

Delegaciji se u okviru programa planiranih radionica obratio utemeljitelj i ravnatelj Centra za demokraciju iz Aaraua, prof. dr Andreas Auer koji je upoznao delegaciju o povjesnim aspektima i temeljima švicarskog sustava izravne demokracije kao i o utjecaju izravne demokracije na koheziju Švicarske države.

U ime delegacije ravnatelju Centra za demokratiju zahvalili su se predsjedatelji ustavnopravnih povjerenstava koji su mu ovom prilikom kao izraze zahvalnosti uručili prigodan dar u ime Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Za vrijeme boravka u Kantonu Argau delegacija je imala izuzetnu priliku posjetiti i jedno poljoprivredno gazdinstvo u Emmentalu.

Na kraju boravka u Aarau delegacija je posjetila i Skupštinu Kantona Aargau. Tajnik Skupštine kantona gosp. Adrian Schmid upoznao je delegaciju s načinom rada skupštine, a potom je delegacija pozvana da s tribune (balkona za posjetitelje) posmatra rad kantonalne skupštine.

Nakon boravka u Kantonu Aargau, delegacija je u srijedu, 1. 7.2009. godine otputovala u Bern gdje se najprije susrela sa članovima švicarskog parlamenta tj. članovima Povjerenstva za političke institucije, gospođom Marijom Berlusconi i gospodinom Andreasom Grossom.

Gospodin. Gross, koji je ujedno i član Vijeća Europe , izrazio je svoje zadovoljstvo što ima priliku susresti bosanskohercegovačke kolege parlamentarce, kao i sa ostalim članovima delegacije. U svom obraćanju delegaciji g-din Gross je istakao da švicarska demokracija svoje izvorište ima u idejama francuske buržoaske revolucije. Švicarska Konfederacija je rezultat svjesnog projekta kojim se društveno i ustavno uređenje gradilo, ne samo na zbiru tri nacionalna identiteta, nego i na uvažavanju individualiteta svakog građanina. Međutim, razvijanje demokratskog društva predstavlja dugotrajan proces u kojem država mora biti i demokratska, i funkcionalna, ali ne i suviše skupa, kako bi i narodima i građanima bilo dobro. Zato narod i građani nisu samo konzumenti demokracijskih procesa nego prije svega sudionici u demokracijskim procesima.

Dakle, u Švicarskoj, vlast pripada narodima i građanima, jer je vlast za narod i za građane i istovremeno sa narodima i sa građanima.

Gospođa Berlusconi pozdravila je delegaciju Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ističući da su brojne sličnosti između Švicarske i Bosne i Hercegovine, jer i Švicarska i Bosna i Hercegovina imaju tri konstitutivna naroda i različitost konfesionalnih identiteta svojih građana. Međutim, Švicarska je sekularna država, a političko organiziranje i rad političkih partija nije zasnovan na nacionalnoj pripadnosti i različitosti kulturnog, vjerskog i drugog identiteta, svakog od tri konstitutivna naroda, nego na različitosti projekata koje političke partije nude narodima i građanima Švicarske.

Posebno je istakla da parlamentarci u Švicarskoj nisu profesionalni političari koji primaju plaću za svoj politički angažman, jer se parlamentarci uz politiku bave svojim profesionalnim djelatnostima, odnosno bave svojim obrtom.

Gospođa Berlusconi i gospodin Gross na kraju su još jednom istakli da se stalna refleksija bosanskohercegovačke prošlosti, na političku sadašnjost Bosne i Hercegovine, mora okončati i da se ne smije ponavljati u budućnosti.

Švicarska dugo godina gaji kulturu da se svaki konflikt mora rješavati mirnim putem i razmjenom mišljenja u debatama u kojima se o konfliktima raspravlja uz sudjelovanje ne samo strana u konfliktu nego i svih pripadnika zajednice. Ovaj način rješavanja konflikta u Švicarskoj prakticira se u svim institucijama društva, od predškolskih odgojnih institucija do institucija na najvišoj političkoj razini društva, jer u osnovi svega stoji ideja o integraciji naroda, građanina i države i ostvarivanje multikulturalnog društva kao ključnog identiteta Švicarske Konfederacije.

Predsjedatelji ustavnopravnih povjerenstava Parlamentarne skupštine BiH, Šefik Džaferović i Ivo Miro Jović, izrazili su zahvalnost na pomoći koju Švicarska pruža Bosni i Hercegovini u procesu ustavnih reformi.

Nakon kratkog obilaska zgrade Parlamenta Švicarske Konfederacije, u toku kojeg je delegacija imala priliku da upozna povjesne simbole koji krasi zgradu švicarskog parlamenta, a koji odražavaju državno uređenje, politički sustav i specifični sustav izravne demokracije Švicarske Konfederacije, delegacija se susrela sa predstavnicima Departmana za vanjske poslove Švicarske kao i sa predstavnicima Švicarske Agencije za razvoj i suradnju. Prilikom ovog susreta razmjenjena su mišljenja o aktuelnim političkim problemima uz obostranu konstataciju da se započeti procesi reformi u Bosni i Hercegovini moraju nastaviti.

Na kraju posjete Bernu, delegaciju Parlamentarne skupštine primila je i Predsjednica Parlamenta Švicarske Konfederacije gospođa Chiara Simoneschi Cortesi koja je u srdačnom razgovoru sa članovima delegacije istakla svoju zabrinutost zbog loših vijesti koje dolaze iz Bosne i Hercegovine. Međutim, podvukla je, da kao što Švajcarci svoj put ka europskoj zajednici trasiraju rukovođeni interesima švicarskih naroda i švicarskih građana, a ne interesima Europske Unije, tako i Bosna i Hercegovina treba da razvija ideju multikulturalnog društva rukovođena interesima bosanskohercegovačkih naroda i građana. Kohezioni faktori moraju se razviti unutar bh društva, kroz razvoj demokracije i vladavinu prava i ne smiju se odvijati isključivo i samo zbog ulaska u Europsku Uniju, kojoj Bosna i Hercegovina, kao i Švicarska, nesumljivo pripadaju. Dakle, Bosna i Hercegovina mora pokrenuti proces reformi

unutar društva, ne zbog ulaska u Europsku Uniju, nego zbog vlastite dobrobiti i dobrobiti svih konstitutivnih naroda i građana Bosne i Hercegovine. Predsjednici Parlamenta Švicarske Konfederacije uručen je prigodan dar kao izraz zahvalnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Delegacija je u četvrtak, 2.7. 2009. godine, posjetila Kanton Geneve gdje se susrela s direktorom Ujedinjenog i Generalnog tajništva Velikog savjeta Kantona Geneve, gospodinom Laurentom Koelilkerom i članovima Ustavotvorne skupštine Kantona Geneve, gospodom Ludwigom Mullerom, Guyom Tornareom i Borisom Calameom, koji su delegaciju upoznali s radom ustavotvorne skupštine koja treba da sačini prijedlog novog ustava Kantona Geneve kojim bi se potpuno zamijenio dosadašnji Ustav Kantona Republike Geneve iz 1847. godine. Tom prilikom delegaciji su uručena dva primjerka dokumenata koji sadrže najvažnije odluke o početku rada i formiranju Ustavotvorne skupštine Kantona Geneve. Članovi Ustavotvorne skupštine istakli su da je od iniciranja ideje ustavne reforme, koju je pokrenuo prof. dr Andreas Auer direktor Centra za demokraciju iz Aarau, 2005. godine, proces ustavnih reformi tekao postepeno, te da se tek 2012. godine očekuje finaliziran prijedlog novog ustava Kantona Geneve.

Delegacija je susret sa članovima Skupštine Kantona Geneve okončala obilaskom zgrade kantonalne skupštine, prijemom u krilu zgrade u kojoj je 1864. godine utemeljen Međunarodni komitet Crvenog križa, a u toj prostoriji je kasnije, 1919. godine utemeljena i međunarodna organizacija „Liga naroda“.

Na kraju posjete Švicarskoj članovi delegacije Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine izrazili su posebnu zahvalnost prof. dr Nenadu Stojanoviću, koji je bio u stalnoj pratnji naše delegacije, od dolaska u Zurich do ispraćaja delegacije na zračnoj luci Zurich 2.7.2009. godine.

Ustavnopravno povjerenstvo je na 75. sjednici održanoj 17.7.2009. godine primilo k znanju ovo izvješće uz zaključak da je dokumentaciju Ustavnopravne skupštine Kantona Geneve potrebno prevesti s francuskog jezika na jezike konstitutivnih naroda BiH i dostaviti je Odjelu knjižnice Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

TAJNIK POVJERENSTVA
Igor Bajić

Privitak:

Prilog ovom Izvješću čine prezentacije radionica održanih 28. do 30. lipnja 2009. u Centru za demokraciju Aarau i dokumentacija Ustavotvorne skupštine Kantona Geneva o procesu ustavne reforme.